

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره نود و پنجم - ۲۵ تا ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۱

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۱ خرداد ۱۴۰۱

۹۵

بنام خداوند جان و آفریننده

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره نود و پنجم - ۲۵ تا ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۱

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۹۵

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۱ خرداد ۱۴۰۱

فهرست مطالب

- درآمد: تحلیلی بر بخشنامه مدیریت تعارض منافع در سازمان راهبر توسعه ایران..... ۳
- مشروح اخبار، گزارش‌ها و تحلیل‌های هفته..... ۸
- ❖ نگرانی کمیسیون کشاورزی مجلس از تعارض منافع در تامین سموم زراعی ❖..... ۸
- ❖ طرح رفع تعارض منافع در خراسان جنوبی اجرا می‌شود ❖..... ۸
- ❖ صندوق توسعه ملی به خزانه دوم دولت تبدیل شده است ❖..... ۹
- ❖ سهامداری قطعه‌سازان در خودروسازی‌ها تعارض منافع ایجاد می‌کند ❖..... ۹
- ❖ راهکار حاکمیتی رفع تعارض منافع در اجرای قوانین حفاظت محیط زیست ❖..... ۱۰
- ❖ بررسی آخرین وضعیت بخشنامه تعارض منافع در اداره بهزیستی هرمزگان ❖..... ۱۰
- ❖ تعارض منافع مدیران رسانه‌ای: اخبار کره مریخ به جای مسائل واقعی مردم ❖..... ۱۱
- ❖ پرونده نمکی در دادسرا: تضاد منافع و تاخیر در واردات واکسن ❖..... ۱۱
- ❖ چالش‌های رگولاتوری حوزه سلامت: چاقو دسته خود را نمی‌برد ❖..... ۱۲
- ❖ انتشار آئین نامه تعارض منافع شهرداری تبریز ❖..... ۱۲
- ❖ صداوسیما نمی‌تواند همزمان تنظیم‌گر و بازیگر باشد ❖..... ۱۳
- ❖ تعارض منافع: گره کور واگذاری بنگاه‌های دولتی به بخش خصوصی ❖..... ۱۴
- ❖ مدیران بانکها نباید سیاست پولی کشور را تعیین کنند ❖..... ۱۴
- ❖ تعارض منافع و حملات جانبدارانه به بورس کالا ❖..... ۱۵
- ❖ کریم باقری بر سر دوراهی تعارض منافع: تیم ملی یا پرسپولیس؟ ❖..... ۱۵
- تحلیل فضای مجازی: چه کسی از چه سیاستی نفع می‌برد؟..... ۱۶

درآمد: تحلیلی بر بخشنامه مدیریت تعارض منافع در سازمان راهبر توسعه ایران

جمال کاکایی*

طی یک دهه اخیر در ادبیات سیاست‌گذاری، کارشناسان و روزنامه‌نگاران ایرانی واژه «تعارض منافع و مدیریت آن» به وفور دیده می‌شود. تهیه لایحه «مدیریت تعارض منافع در خدمات عمومی» در سال ۱۳۹۸ توسط دولت وقت و ارسال آن به مجلس شورای اسلامی و ابلاغ بخشنامه مدیریت تعارض منافع توسط برخی دستگاه‌های اجرایی جدی‌ترین اقدام‌ها در این خصوص به شمار می‌رود. با وجود آنکه لایحه مزبور تاکنون به نتیجه نرسیده است، اما در بالاترین سطوح نظام تدبیر در کانون توجه قرار دارد. به گونه‌ای که در شهریور ماه سال ۱۴۰۰ مقام معظم رهبری در یکی از دیدارهای خودشان با اعضای هیأت دولت سیزدهم، دولت را به حل موضوع تعارض منافع شخصی و عمومی در همه دستگاه‌ها فراخواندند. همچنین، دولت سیزدهم در شهریور ماه سال گذشته «اصول دوازده‌گانه حاکم بر نقشه ملی پیشگیری و مقابله با فساد اداری و اقتصادی» را ابلاغ نمود. یکی از بندهای این مهم، به مدیریت تعارض منافع اختصاص دارد.

در نظام حقوقی ایران تا کنون به طور مستقیم به موضوع تعارض منافع و مدیریت آن نپرداخته است اما به طور پراکنده در برخی قوانین و مقررات مورد توجه واقع شده است. به عنوان مثال، در حوزه قضایی زمانی که قوانین آئین دادرسی در ایران تصویب شده و مقرراتی نیز برای موارد تعارض منافع پیش‌بینی شده است این رویه و کم‌بیش در مورد مراجع رسیدگی به تخلفات اداری یا انتظامی نیز رعایت شده است. قانون ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل - مصوب ۱۳۷۳ - از دیگر موارد قابل توجه است. همانطور که اشاره شد در سال‌های گذشته برخی دستگاه‌های اجرایی تلاش نمودند به مدیریت تعارض منافع در حوزه دستگاه ذی‌ربط توجه کرده و اقدامات لازم را بعمل آورند. در این راستا می‌توان به وزارت راه و شهرسازی^۱ بهمن ماه ۱۳۹۶، وزارت آموزش و پرورش^۲ خرداد ۱۳۹۹، سازمان بهزیستی^۳ مهر ۱۳۹۸، بخشنامه نحوه مدیریت تعارض منافع وزارت نیرو^۴ آبان ۱۳۹۹ و سازمان تأمین اجتماعی^۵ تیر ۱۴۰۰ اشاره داشت.

معاون اول رئیس‌جمهور در بخشنامه شماره ۵۸۱۵۴/۱۰۰۲۸۹ مورخ ۱۴۰۰/۹/۳ دستگاه‌های اجرایی را مکلف به شناسایی موقعیت‌ها و راهکارهای رفع تعارض منافع در دستگاه‌های ذی‌ربط نمود. همچنین، در سند تحول دولت

۱. دستورالعمل اجرایی منع پذیرش همزمان اموری که زمینه و موجبات نمایندگی و یا قبول منافع متعارض در ارایه خدمات مهندسی ساختمان را فراهم می‌آورد.

۲. بخشنامه اعلام برخی مصادیق تعارض منافع در وزارت آموزش و پرورش

۳. بخشنامه منع پذیرش منافع متعارض در بهزیستی

۴. بخشنامه نحوه مدیریت تعارض منافع

۵. بخشنامه مدیریت تعارض منافع در سازمان تأمین اجتماعی

مردمی که اسفندماه ۱۴۰۰ توسط رئیس جمهور به دستگاه‌های اجرایی به عنوان برنامه و خط مشی دولت سیزدهم ابلاغ شده، به موضوع تعارض منافع و مدیریت آن در بخش‌های مختلفی توجه شده است. به عنوان نمونه می‌توان به فصل تولید و اشتغال، مبحث محیط کسب‌وکار اشاره نمود که به خوبی موقعیت تعارض منافع نظارت بر خود در هیأت‌های رسیدگی به شکایات در سازمان امور مالیاتی و سازمان تأمین اجتماعی را شناسایی کرده است و مدیریت این مهم را در گرو ایجاد نهاد مستقل و فاقد تعارض منافع دانسته است. ایجاد یک نهاد مستقل به معنای آن است که یکی از دو نقش ناظر و نظارت‌شونده از سازمان امور مالیاتی و تأمین اجتماعی به نهاد دیگری خارج از این دو سازمان سپرده شود. موضوع نظام اداری و حقوقی یکی از فصول مهم این سند را شامل می‌شود در این فصل به مراتب بیشتر به مقوله تعارض منافع و مدیریت آن توجه شده است. در این فصل به طور کلی به مدیریت انواع موقعیت‌های تعارض منافع فردی، گروهی و سازمانی به منظور مقابله با فساد، جلوگیری از تبعیض در ارائه خدمات عمومی و تقویت ظرفیت نظام اداری در راستای انجام رسالت دولت (حکومت) توجه شده است.

آیا برای راست‌کرداری بهترین سر مشقی وجود دارد؟

توجه به ساختار انگیزشی یک جامعه که متأثر از ساختار نهادی آن است در بهره‌وری و توسعه آن از اهمیت بالایی برخوردار است. ساختار نهادی، باورهای انباشته جامعه طی زمان را منعکس می‌سازد و تغییر در چارچوب نهادی^۱ معمولاً فرآیند رشدیابنده است و منعکس‌کننده محدودیت‌هایی است که مسیر طی شده در گذشته بر حال و آینده جوامع تحمیل می‌کند. این محدودیت‌ها آمیزه‌ای از قواعد رسمی و غیر رسمی و ویژگی‌های اجرائی آن^۲ است. چارچوب نهادی، متشکل از ساختار سیاسی، ساختار حقوق مالکیت (اقتصادی) و ساختار اجتماعی است. تغییر در چارچوب نهادی مستلزم تغییر ساختار انگیزشی است و شرطی ضروری برای کاهش عدم اطمینان‌های محیطی در طی زمان است. این تغییرات (تغییر در ساختارهای سیاسی، حقوق مالکیت و اجتماعی) هزینه مبادله را کاهش و انگیزه اختراع و نوآوری را افزایش می‌دهد؛ و همچنین بر عواید سرمایه‌گذاری می‌افزاید.

مسئله تعارض منافع از آن دسته مسائلی است که بر ساختار انگیزشی افراد و جوامع اثر می‌گذارد و می‌توان آن را یکی از مهم‌ترین ریشه‌های نابرابری جوامع، ناکارآمدی و فساد قلمداد کرد. در مقام تعریف، مجموعه‌ای از شرایط که موجب می‌گردد تصمیمات و اقدامات حرفه‌ای، تحت تأثیر یک منفعت ثانویه قرارگیرد را تعارض منافع می‌نامند. به مجموعه سازوکارهایی که بتواند منافع افراد و گروه‌های مختلف را به گونه‌ای همراستا سازد که رفاه عمومی تضعیف نشود مدیریت تعارض منافع گفته می‌شود. ایجاد این سازوکارها معمولاً مستلزم تغییر در قواعد و محدودیت‌های رسمی و فراهم کردن

۱. چارچوب نهادی متشکل از ساختار سیاسی، ساختار حقوق مالکیت و ساختار اجتماعی است. **ساختار سیاسی** به تصریح شیوه‌ای می‌پردازد که از طریق آن، انتخاب‌های سیاسی را انجام می‌شود، **ساختار حقوق مالکیت**؛ مشوق‌های اقتصادی رسمی را تعریف می‌کند و **ساختار اجتماعی** یعنی هنجارها و رسوم، مشوق‌های غیر رسمی در اقتصاد را تعریف و مشخص می‌سازد.

۲. ضمانت اجرائی یا اثربخشی اجرای قواعد مزبور

ضمانت‌های اجرائی برای آن‌ها است. بنابراین مدیریت تعارض منافع می‌تواند موجب تغییر در ساختار انگیزشی و در نتیجه چارچوب نهادی در جوامع شود.

بررسی تجارب کشورها در مسیر رشد و پیشرفت آن‌ها نشان می‌دهد برای تقویت راست‌کرداری «بهترین سرمشق» وجود ندارد. این اصل برای تمام موقعیت‌های تعارض منافع فرد محور صادق است. همچنین، مدیریت بخشی از تعارض منافع در هر سازمانی، نیازمند سازوکارهای متناسب با خود خواهد بود. به بیان دیگر، در نظر گرفتن مجموعه راهکارهای مشخص برای موقعیت‌های تعارض منافع در هر سازمانی برای تمامی مصادیق آن راهگشا نخواهد بود. زیرا، علاوه بر منحصر بفرد بودن مأموریت‌ها، اهداف و وظایف هر سازمان، مصادیق، انگیزه‌ها و ساختار سازمانی آن‌ها نیز متفاوت است.

سازمان برنامه و بودجه کشور خشت اول مدیریت تعارض منافع را راست نهاد

یکی از رسالت‌های مهم سازمان برنامه و بودجه رصد و پایش توسعه کشور است که این مهم را از طریق برنامه‌های بلندمدت، میان مدت و تهیه و تنظیم بودجه‌های سنواتی دنبال می‌کند. علاوه بر این، مدیریت، هدایت و راهبری نظام فنی و اجرایی کشور و تشخیص صلاحیت، رتبه‌بندی و ارزشیابی مهندسیین مشاور و پیمانکاران در سطح کشور نیز بر عهده دارد. به همین منظور، این سازمان در راستای ایجاد فضایی بدون تبعیض، برابر و عادلانه برای ذینفعان در این حوزه، در بخشنامه‌ای به شماره ۱۴۰۱/۷۳۰۳۹ در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ گام اساسی در راستای مدیریت تعارض منافع در یکی از حوزه‌های وظایف ذی‌ربط برداشت. بخشنامه مورد اشاره، متشکل از هفت بند بوده که در تلاش است علاوه بر ایجاد بستر یکسان برای ذینفعان این حوزه، از تباری در فرایند ارجاع کار جلوگیری نماید. تعارض منافع در هر سطحی می‌تواند برای اشخاص وجود داشته باشد و معمولاً بدون اشتباه یا نقش فرد ایجاد می‌شود و کسی مقصر نیست. به بیان دیگر، تعارض منافع یک واقعیت اجتناب‌ناپذیر از زندگی سازمانی است و به خودی خود نشانه‌ای از رفتارهای ناشایست نیست. لکن آنچه مهم است مجموعه اقداماتی است که برای مدیریت آن انجام می‌گیرد.

سازمان برنامه و بودجه کشور در این بخشنامه حضور همزمان پیمانکاران، واحدهای مدیریت طرح یا مهندسان مشاور که دارای اشتراک مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره اعم از حقیقی و حقوقی و یا سهامدار مشترک (به میزان ۲۰ درصد و بیشتر) باشند در تمام فرایندهای ارجاع کار، ارزیابی کیفی، مناقصه و معاملات پروژه‌های دستگاه‌های اجرای مندرج در بند «ب» ماده (۱) قانون برگزاری مناقصات به شرح زیر ممنوع نموده است.

پیمانکاران یک پروژه،

- پیمانکار یا مهندس مشاور نظارت یا تهیه‌کننده اسناد مناقصه همان پروژه به صورت همزمان و یا ضربدری در پروژه دیگر،

- واحد تهیه کننده اسناد مناقصه و یا اسناد درخواست پیشنهاد (RFP)، به ترتیب با پیمانکاران یا مشاوران متقاضی انجام همان پروژه،
- واحد خدمات مدیریت طرح با مهندس مشاور یا پیمانکار همان پروژه یا به صورت ضربدری در پروژه دیگر،
- مهندس مشاور طراحی یا نظارت با پیمانکار همان پروژه،
- مهندس مشاور کارفرما در روش طرح و ساخت با واحد پیمانکار طرح و ساخت و یا اعضای مشارکت طرح و ساخت همان پروژه،
- پیمانکار طرح و ساخت با واحد تهیه کننده اسناد مناقصه همان پروژه.

ضرورت رعایت موارد فوق برای تمام پیمانکاران، مهندسان مشاور و واحدهای مدیریت طرح در نظر گرفته شده است. بررسی این بخشنامه از چند جنبه حائز اهمیت می باشد، نخست، سازمان برنامه و بودجه کشور به خوبی واقف به این مهم بوده است، که ویژگی های سازمانی و حوزه فعالیت پیش نیاز ارائه راهکارهای مدیریت تعارض منافع است.

دوم، همانطور که پیشتر اشاره شد، از یک سو، تعارض منافع یک واقعیت اجتناب ناپذیر است، از دیگر سو، سازمان برنامه و بودجه کشور، یک دستگاه اجرایی حاکمیتی- ستادی بوده و دامنه ذینفعان آن گسترده است - تمامی دستگاه ها و سازمان اجرایی و حاکمیتی که به نوعی از بودجه عمومی کشور منتفع می شوند یا در حیطه برنامه ریزی از تصمیمات این نهاد متأثر می شوند، ذینفعان این سازمان قلمداد می شوند. به عبارتی می تواند ادعا کرد سازمان برنامه و بودجه کشور اصلی ترین ارکان سیاست گذاری در کشور است؛ بنابراین، کیفیت سیاست گذاری در این نهاد به طور مستقیم و غیرمستقیم دیگر ارکان نظام تصمیم گیری کشور را متأثر خواهد کرد. از این رو، بخشنامه فوق الذکر یک گام بسیار اساسی، قابل ستایش و امیدوار کننده در راستای بهبود نظام حکمرانی کشور است.

وضع ضمانت اجرا عامل اصلی تمایز هنجار حقوقی از سایر هنجارهای اجتماعی است. تنها با وجود ضمانت اجرا می توان انجام فعل یا ترک فعل را الزامی نمود. در فرآیند تدوین قانون مدیریت تعارض منافع بررسی این نکته ضروری است که ضمانت اجراهای موجود یا پیش بینی شده چیست. به طور کلی در نظام های حقوقی گوناگون دو گونه ضمانت اجرای اداری و کیفری بابت نقض قواعد تعارض منافع پیش بینی شده است و جهت وضع این ضمانت اجراها بررسی های دقیقی صورت گرفته و قانون گذار به صورت دلبخواه و بنا به سلیقه شخصی اقدام به وضع ضمانت اجرا ننموده است. در بخشنامه مدیریت تعارض منافع سازمان برنامه و بودجه کشور، ضمانت اجرایی این مهم بر عهده دستگاه های اجرایی مندرج در بند «ب» ماده (۱) قانون برگزاری مناقصات گذاشته شده است و تخلفات مربوطه حسب مورد در مراجع انتظامی رسیدگی می شود.

نظر به اینکه در حال حاضر قریب به اتفاق مناقصات دولتی در بستر سامانه تدارکات الکترونیکی دولت انجام می شود چنانچه مقدمات امکان بررسی این اطلاعات در این سامانه فراهم شود، ضمانت اجرایی این بخشنامه به طور قابل توجهی افزایش پیدا خواهد کرد. از دیگر سو، شایسته است سازمان برنامه و بودجه رسانه ها و فعالان این حوزه را به

یاری فراخواند. بدون شک رسانه‌ها و فعالان حقیقی و حقوقی این حوزه می‌توانند با افزایش مطالبه‌گری به این مهم کمک کنند.

همانطور که اشاره شد تدوین، ابلاغ و توجه به ضمانت‌های اجرای این بخشنامه شایسته تقدیر و نوید تلاش در راستای بهبود حکمرانی و توانمندسازی حکومت را می‌دهد، لکن گام نخست در این راستا به شمار می‌رود. انتظار آن است که سازمان برنامه و بودجه کشور در دیگر حوزه‌های مرتبط نیز اقدام به شناسایی موقعیت‌های تعارض منافع و تلاش برای مدیریت آن نماید. به عنوان نمونه، می‌توان به محدود نمودن استخدام پساغلی (بعد از دوران خدمت / زمان بازنشستگی) در حوزه‌های کاری مشابه، منع نمودن اشتغال بیرونی از سطوح خاصی به بالا حتی به صورت مشاوره و پروژه‌ای، منع نمودن دریافت هدایا و مواردی از این قبیل اشاره داشت. زیرا همانطور که پیش‌تر از نظر گذشت این سازمان یکی از ارکان نظام سیاست‌گذاری در ایران بوده و چنانچه کیفیت فرایند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در آن افزایش یابد به طور مسقیم و غیر مستقیم دیگر دستگاه‌های اجرایی کشور را متأثر خواهد کرد.

* کارشناس اقتصاد معاونت امور اقتصادی و هماهنگی برنامه و بودجه سازمان برنامه و بودجه کشور

منابع

- فهم فرایند تحول اقتصادی، مترجم: میرسعید مهاجرانی، زهرا فرضی‌زاده، انتشارات نهادگرا، تهران (۱۳۹۶)،
- لایحه "نحوه مدیریت تعارض منافع در انجام وظایف قانونی و ارائه خدمات عمومی"
- تارنمای مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه، <https://iran-bssc.ir>

***

گزیدهٔ اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

- ✎ مسئله تعارض منافع احتمالی در تامین سموم کشاورزی در کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست مجلس با حضور رئیس سازمان حفظ نباتات مورد بررسی قرار گرفت.
- ✎ حجت الله فیروزی، عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس اظهار داشت: سهامداری قطعه‌سازان در خودروسازی تعارض منافع ایجاد می‌کند و این یکی از مشکلات ریشه‌ای صنعت خودرو است.
- ✎ مهرداد بذریاش، رئیس دیوان محاسبات کشور بر لزوم جدایی دبیرخانه هیأت امنای صندوق توسعه ملی از سازمان برنامه و بودجه تاکید کرده و گفت: باید ترکیب هیأت امنای اصلاح شود و به گونه‌ای نباشد که بزرگترین مصرف‌کنندگان منابع صندوق توسعه ملی، اکثریت اعضای هیأت امنای را در اختیار داشته باشند؛ این تعارض منافع باید حل شود.
- ✎ تعدادی از فعالان حوزه تولید محتوا در نشست از تنظیم‌گری و رقابت همزمان صداوسیما با بخش خصوصی انتقاد کردند و شرط حضور ساترا به‌عنوان نهادی وابسته به صداوسیما را خروج تلویزیون از این بازار دانستند.

مشروح اخبار، گزارش‌ها و تحلیل‌های هفته

❖ نگرانی کمیسیون کشاورزی مجلس از تعارض منافع در تامین سموم زراعی ❖

احد آزادی‌خواه (سخنگوی کمیسیون کشاورزی مجلس) - ۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه کشاورزی

یکی از دستور کارهای کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست مجلس شورای اسلامی با حضور رئیس سازمان حفظ نباتات ارائه گزارشی از آفات مهاجم خصوصا ملخ بود. بر اساس گزارش‌های اعلام شده در ۱۷ استان با استفاده از سموم موجود با آفات مبارزه شده است اما نوع سموم جای بحث دارد و باید در ماده موثره آنها بازنگری شود. طی سال‌های گذشته در زمینه تامین سموم به دلیل وجود تعارض منافع عقب ماندگی‌ها و نگرانی‌هایی داریم که شدیداً به دنبال رفع آن هستیم.

[پایگاه راهبرد معاصر](#)

❖ طرح رفع تعارض منافع در خراسان جنوبی اجرا می‌شود ❖

جلال الدین صادقی (ریس جهاد دانشگاهی خراسان جنوبی) - ۲۶ اردیبهشت ۱۴۰۱

◀ کلیات تعارض منافع

جلال الدین صادقی با اشاره به اینکه شناسایی موقعیت‌ها و راهکارهای مورد نظر برای مدیریت تعارض منافع در دستگاه‌های اجرائی، به عنوان یک مأموریت به جهاد دانشگاهی سپرده شده است، از اجرای طرح تحقیقاتی مدیریت تعارض منافع در دستگاه‌های اجرائی استان، خبر داد. این طرح به صورت یک کلان پروژه در سطح کشور توسط جهاد دانشگاهی در حال اجراست. در استان خراسان جنوبی، مصاحبه‌های علمی و کارشناسی با نمایندگان اتاق اصناف، اتاق تعاون، سازمان نظام مهندسی ساختمان و همچنین نظام مهندسی کشاورزی صورت گرفته است و سازمان‌های مذکور، همکاری شایسته‌ای را با پژوهشگران این طرح به عمل آورده‌اند.

هادی زینی، پژوهشگر طرح تعارض منافع در خراسان جنوبی نیز گفت: یکی از روش‌های علمی و منطقی در رفع تعارض منافع، شناسایی جایگاه‌های تعارض منافع با گرفتن بازخورد از نهادها و سازمان‌های مختلف و سپس اصلاح قوانین و مقررات و در مواردی کاستن و یا افزودن آیین‌نامه‌های داخلی برای رفع تعارض منافع است. از آنجا که مجامع اقتصادی نظیر اتاق اصناف، اتاق بازرگانی، اتاق تعاون و انجمن‌های حرفه‌ای و صنفی نظیر نظام پزشکی و نظام مهندسی در راستای فعالیت‌های خود با دستگاه‌های مختلف دولتی در تماس و ارتباط هستند، تجارب و ذخیره دانش ارزشمندی از مسائلشان در مواجهه با سیستم اداری اجرایی دارند که استخراج بخشی از این تجارب که ناظر بر مباحث تعارض منافع است، مدنظر است.

[خبرگزاری ایسنا](#)

❖ صندوق توسعه ملی به خزانه دوم دولت تبدیل شده است ❖

مهرداد بذریاش (رئیس دیوان محاسبات کشور) - ۲۷ اردیبهشت ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در دولت

حسابرسی عملکرد پروژه‌های صندوق توسعه ملی در دستور کار دیوان محاسبات قرار گرفته است. جایگاه صندوق توسعه ملی در ساختار سیاسی نامناسب است. هم اکنون دبیرخانه هیأت امنای صندوق در سازمان برنامه و بودجه قرار دارد در حالی باید به صورت مستقل عمل کند. صندوق توسعه ملی عملاً به خزانه دوم دولت‌ها تبدیل شده که این اتفاق، اشتباهی راهبردی است. در اساسنامه صندوق باید ترکیب هیأت امنای اصلاح شود و به گونه‌ای نباشد که بزرگترین مصرف‌کنندگان منابع صندوق توسعه ملی، اکثریت اعضای هیأت امنای را در اختیار داشته باشند؛ این تعارض منافع باید حل شود.

بانک‌های عامل در بازپرداخت تسهیلات صندوق توسعه ملی، عملکرد قابل قبولی ندارند. هزینه‌های گزاف، جاری و روزافزون دولت‌ها باعث شده به صورت مکرر درخواست برداشت از این صندوق توسعه ملی ارائه شود که این دخل و تصرف، موجب بروز چالش شده است. تملک سهام بدهکاران کلان که سال‌ها از سرسید بدهی آنها گذشته و اقدام در خوری نداشته‌اند، یکی از روش‌های پیشنهادی است. همچنین با همه احترامی که برای سازمان برنامه و بودجه قائلم، اما نباید دبیرخانه صندوق توسعه ملی در سازمان برنامه و بودجه باشد. شکست حساب ذخیره ارزی باید به عنوان یک عبرت مورد توجه باشد؛ ۱۰ سال از آغاز به کار صندوق توسعه ملی می‌گذرد که امیدوارم در آینده موجب افتخار شود.

🔗 [بایگه صندوق توسعه ملی](#)

❖ سهامداری قطعه‌سازان در خودروسازی‌ها تعارض منافع ایجاد می‌کند ❖

حجت‌الله فیروزی (عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس) - ۲۷ اردیبهشت ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در صنعت

به طور کلی حوزه صنعت خودروسازی با یکسری مشکلات ریشه‌ای مواجه است. به عنوان مثال چون قطعه‌سازان در خودروسازی سهم دارند، این مسئله تعارض منافع ایجاد می‌کند. بنابراین وقتی یک خودروساز با قطعه ساز قرارداد می‌بندد به دنبال منافع خود است. متأسفانه برخی عقیده دارند کیفیت برخی مواد اولیه که برای ساخت قطعات استفاده می‌شود پایین است به همین دلیل از میزان کیفیت قطعه کاسته می‌شود. این مسئله بسیار مهمی است که باید در دستور کار دست‌اندرکاران این حوزه قرار گیرد.

🔗 [بایگه خبری بازار سرمایه](#)

❖ راهکار حاکمیتی رفع تعارض منافع در اجرای قوانین حفاظت محیط زیست ❖

فصلنامه فقه - ۲۶ اردیبهشت ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه محیط زیست

«راهکار فقهی رفع تعارض منافع در اجرای قوانین و مقررات حفاظت محیط زیست» عنوان مقاله علمی از حسین شاه بیگ (دانشجوی دکتری رشته فقه و مبانی حقوق دانشگاه قم)، محمد جواد حیدری و محمد نوذری فردوسی (اعضای هیئت علمی گروه فقه و مبانی حقوق دانشگاه قم) است که در شماره فروردین ۱۴۰۱ فصلنامه فقه منتشر شده است. در چکیده این مقاله آمده است: به اعتقاد اکثر صاحب نظران حوزه محیط زیست، بخش عمده‌ای از بحران زیست محیطی در کشور ناشی از نقص برخی از قوانین و مقررات محیط زیست است که زمینه تعارض منافع در اجرای قوانین و مقررات محیط زیست را فراهم کرده است. در این میان برخی دستگاه‌های دولتی که خود متولی حفاظت از محیط زیست و از اعضای ثابت شورای عالی حفاظت محیط زیست بوده و عالی‌ترین مقام ناظر و تصمیم‌گیر، و قدرت بلامنازع سیاست‌گذاری در همه شئون امور محیط زیست‌اند، در سایه مفاد ماده ۲ قانون حفاظت محیط زیست، از عمده‌ترین طرف‌های ذی‌نفع تعارض منافع در اجرای قوانین حفاظت محیط زیست در قبال مصالح ملی کشور محسوب می‌شوند. در این پژوهش توصیفی-تحلیلی، مناسب‌ترین، کم‌هزینه‌ترین و سریع‌ترین راهکار برون‌رفت از این بحران که معلول نقص برخی از قوانین شکلی محیط زیست بررسی می‌شود؛ از جمله ماده ۲ که زمینه اجرای گزینشی و تبعیض‌آمیز قوانین و مقررات را فراهم نموده است؛ بدین ترتیب با استناد به قاعده فقهی «لا ضرر» که همچنین مفاد اصل چهارم قانون اساسی است، با بازنگری در مفاد ماده ۲ قانون حفاظت محیط زیست، جایگاه شورای عالی حفاظت محیط زیست از شورای اداری درون‌قوه‌ای به شورای فراقوه‌ای (قوای سه‌گانه) و حاکمیتی ارتقا یافته و نتیجه آن رفع تعارض منافع در اجرای قوانین محیط زیست و مدیریت صحیح بحران زیست محیطی است.

[فصلنامه فقه](#)

❖ بررسی آخرین وضعیت بخشنامه تعارض منافع در اداره بهزیستی هرمزگان ❖

اداره بهزیستی استان هرمزگان - ۲۷ اردیبهشت ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه تعاون، کار و رفاه اجتماعی

اولین جلسه کمیته سلامت اداری و صیانت از حقوق مردم در سال جاری به ریاست سرپرست اداره کل بهزیستی استان هرمزگان برگزار شد. در ابتدای جلسه آخرین وضعیت سامانه سامد مرتبط با رسیدگی به درخواست‌های سفر ریاست محترم جمهوری و تشریح مسایل و مشکلات پیرامون آن توسط رئیس اداره پذیرش و هماهنگی گزارش شد. در ادامه پس از ارائه گزارش دفتر مدیریت عملکرد در رابطه با آخرین وضعیت بخشنامه تعارض منافع و منع کارکنان دولت، در خصوص تشکیل تیم‌های نظارتی بحث و تبادل نظر شد.

[سازمان بهزیستی کشور](#)

❖ تعارض منافع مدیران رسانه ای: اخبار کره مریخ به جای مسائل واقعی مردم ❖

حمید خادم مسجدي (مدرس دانشگاه فرهنگیان) - ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه رسانه ها

در جاهای مختلف تعارض منافع ممکن است پدیدار شود. امروزه با کمال تأسف در فضای مجازی شاهد حضور مدیران رسانه ای هستیم که اخبار انتخابی خود را پوشش می دهند و اخبار را نه برای مردم بلکه میزان منفعتی شخصی و پایداری پست و مقامشان پخش می کنند. غافل از اینکه همین مردم باعث شدند که رسانه آن ها؛ مدیران رسانه ها در پوشش رسانه ای خود اهمیت فی الا هم خبر می دهند که نکند من مطلبی را پخش کنم که اثری روی محبوبیت فلان چهره و فعال داشته یا اثر منفی روی فلان نماینده داشته باشد چرا که عواقب آن ممکن است باعث حذف پستم گردد لذا هر چند مطلب نگاشته شده بسیار قوی و مطالبه به جا و از ضروریات شهرستان به حساب آید، ولی چون با منافع مدیر رسانه نا سازگار است از انتشار آن ممانعت می کند و برای طفره رفتن از مبحث روز شهرستان و استان خود اقدام به پخش اخباری از کره مریخ و ... می نماید یا اشیاء روزمره عوام فریب را انعکاس می دهند تا از این مطلب گذر نماید که متأسفانه اینها می تواند از مصادیق تعارض در منافع باشد. رسالت رسانه ای سوزندان اخبار روز نیست بلکه صداقت رسانه ای است و این مدیران رسانه ها فرهنگ و رفتار ناصوابی را در جامعه به یادگار می گذارند که می طلبد نظارت ها بیشتر شود.

[پایگاه خبری شوشان](#)

❖ پرونده نمکی در دادسرا: تضاد منافع و تاخیر در واردات واکسن ❖

روزنامه خراسان - ۲۷ اردیبهشت ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در نظام سلامت و درمان

مؤید علویان، رئیس هیئت مدیره نظام پزشکی تهران بزرگ و فوق تخصص بیماری های کبد و گوارش همراه با محمدرضا هاشمیان، فوق تخصص مراقبت های ویژه و استاد تمام دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، مرداد سال گذشته، زمانی که «سعید نمکی»، هنوز وزیر بهداشت بود، از او شکایت کردند. به کارگیری روش های نادرست برای درمان بیماران مبتلا به کرونا، مرگ تعداد قابل توجهی از بیماران به دلیل تصمیمات نادرست، تضاد منافع و تاخیر در واردات واکسن، از جمله مسائلی است که در پرونده قضایی تشکیل شده برای وزیر بهداشت پیشین درج شده است. بررسی های همشهری از این ماجرا همچنین نشان می دهد که تنها این دو پزشک، از «نمکی» شکایت نکرده اند و شکایت های دیگری هم در دادسرا علیه او ثبت شده است. بر اساس اعلام منابع آگاه، با گذشت ۹ ماه از ثبت شکایت، هنوز ابلاغیه ای برای این پرونده نیامده است. هر چند که از منبعی موثق خبر می رسد که دادسرا از سعید نمکی برای پاسخ دادن به برخی ابهامات و سوالات دعوت و او هم مراجعه کرده است.»

[روزنامه خراسان](#)

❖ چالش‌های رگولاتوری حوزه سلامت: چاقو دسته خود را نمی‌برد ❖

شاهین اکبریان طبری (بنیانگذار شرکت چارگون) - ۲۸ اردیبهشت ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در نظام سلامت و درمان

در سومین روز از نمایشگاه اینوتکس، پنل هلت تک در محل پارک فناوری پردیس با مدیریت رضا جمیلی، سردبیر هفته‌نامه کارنگ، برگزار شد. مهندس محمد شکوهی یکتا، دیتا ساینتیست در مایکروسافت و پژوهشگر حوزه سلامت دیجیتال، مهدی یوسفزاده مدیر طرح ملی سلامت الکترونیک شورای فناوری اطلاعات کشور و شاهین اکبریان طبری، بنیان‌گذار چارگون، سخنرانان این پنل بودند. در این پنل به مسائل و چالش‌های عمده در سلامت دیجیتال کشور و تنظیم‌گری این حوزه پرداخته شد.

شاهین طبری در مورد تعارض منافع در نظام سلامت گفت: وقتی وزیر بهداشت سابق، قبل از وزارت داروخانه داشته امکان ندارد با داروخانه زنجیره‌ای در کشور موافقت کند. چاقو دسته خود را نمی‌برد. به نظر من اصل داستان، تضاد منافع است. اولین مشکل ما این است که پزشکان را به سمت مدیران حوزه سلامت منصوب کرده‌ایم. این مدیران به پیشگیری اهمیت نمی‌دهند و به فکر درمان هستند. برای تجهیزات درمان هزینه زیادی می‌کنند؛ اما برای پیشگیری هزینه‌ای نمی‌شود. چون درآمد پزشک از بیماری است. منافع افراد تصمیم‌گیرنده در این حوزه در بیماری است. این افراد حدود ۱۵ درصد از تولید ناخالص ملی ما را هزینه می‌کنند و سلامتی ما برای آن اهمیت ندارد. به هر جای این سیستم نگاه کنید، تضاد منافع را می‌بینید و باز کردن این کلاف کار بسیار دشواری شده است. طبری در مورد چگونگی فائق آمدن بر چالش‌ها تاکید کرد: به نظر من در وهله اول پزشکان باید از مدیریت حوزه سلامت کنار بروند، چون تضاد منافع دارند. در وهله بعد فکر می‌کنم که سرمایه‌گذاری باید روی پیشگیری انجام شود.

[هفته‌نامه کارنگ](#)

❖ انتشار آئین نامه تعارض منافع شهرداری تبریز ❖

مرکز پژوهش‌های شورای شهر تبریز - اردیبهشت ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه شوراها و شهرداری‌ها

رئیس مرکز پژوهش‌های شورای شهر تبریز از تصویب آئین نامه تعارض منافع در شهرداری تبریز خبر داد و اظهار امیدواری کرد که اجرای آن بتواند در رفع برخی مسایل، شفاف‌سازی و بهبود فرآیند امور موثر واقع شود. این آئین‌نامه در ۳۴ ماده و ۱۴ بخش تنظیم شده است. فایل این آئین‌نامه نیز منتشر شده است. لینک دسترسی:

[آئین نامه مدیریت تعارض منافع در شهرداری تبریز](#)

[مرکز پژوهش‌های شورای شهر تبریز](#)

❖ صداوسیما نمی‌تواند همزمان تنظیم‌گر و بازیگر باشد ❖

پایگاه خبری پیوست - ۲۹ اردیبهشت ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در حوزه رسانه‌ها

تعدادی از فعالان حوزه تولید محتوا در نشست‌های تنظیم‌گری و رقابت همزمان صداوسیما با بخش خصوصی انتقاد کردند و شرط حضور ساترا به‌عنوان نهادی وابسته به صداوسیما را خروج تلویزیون از این بازار دانستند.

مهدی حاج محمود عطار، مدیرعامل نسل اندیشه سبز نما گفت: ضد انحصار بودن یک شعار ژورنالیستی و پز روشنفکرانه است که اتفاق نیفتاده. تلویزیون تمام پلتفرم‌ها را مورد آزار و اذیت قرار می‌دهد و از حمایت‌های عظیمی برخوردار است. عطار از اختلاف میان نهادهای حاکمیتی مسئول سخن به میان آورد و ادامه داد: ساترا ممیزی یکی از سریال‌های ما را بر عهده گرفت و تمام مراحل بازبینی ارشاد در ساترا تکرار شد. پروژه که تمام شد ارشاد گذاشت کار پخش شود چون ناراحت شده بود که از ساترا مجوز گرفتیم و گفت بروید از همانی که مجوز گرفته بودید اجازه بگیرید کارتان پخش شود. در نهایت در دعوی دو نهاد حاکمیتی سرمان بریده شد.

محمد عمروآبادی، مدیرعامل تیوال یکی دیگر از افراد حاضر در این نشست بود که انتقاداتش در مورد وجود رانت در این حوزه را مطرح کرد و گفت: پلتفرم‌های خصوصی حق دارند از سرمایه خود به‌طوری که می‌خواهند استفاده کنند. فیلیمو و نماوا حق قطعی دارند چیزی که تولید می‌کنند را فقط روی پلتفرم خود نمایش دهند. اما یک سری رانت‌ها نیز وجود دارد. مدیرعامل تیوال از حضور همزمان صداوسیما به‌عنوان متولی و بازیگر در بازار نیز انتقاد کرد و گفت: حکومت باید برای بازار استراتژی رشد بچیند تا منافع تولیدکننده خدشه‌دار نشود. اما الان اوضاع طوری است که ما نمی‌دانیم مجوز تبلیغات و نشر و ساخت را چه کسی می‌دهد. به چه حقی سازمانی که خودش بانی است و مجوز می‌دهد وارد بازار رقابت می‌شود؟ این رقابت سالم نیست. صداوسیما باید از مجوز دادن کنار بکشد و بعد وارد رقابت شود. صداوسیما تلویزیون را راه می‌اندازد چون همه چیز در این کشور سیاسی است. بحث پول نیست. صداوسیما فقط نمی‌خواهد بخش خصوصی بزرگ شود. چون اگر بزرگ شود چیزهایی تولید می‌کند که زیر نظر آنها نیست. ریشه تمامی اینها عدم اعتماد حاکمیت به مردم است.

همچنین محمد مهدی جعفریان، مدیر مرکز مطالعات توسعه و رقابت و کارشناس رقابت و تنظیم‌گری نقش نهادهای تنظیم‌گر را تشریح کرد، او گفت: یک سری نهادهای فراگیر باید برای توسعه کسب‌وکارها مانند خاک حاصلخیز باشند. بازار به دو شکل می‌تواند مختل شود. نخست اینکه یکی از شرکت‌های داخل بازار تبدیل به قدرت مسلط (Dominant) شود و رفتارهای ضد رقابتی نشان دهد و دوم اینکه دولت کمک‌هایی کند که باعث شود بازی به هم بریزد. این کمک‌ها بازار را مریض‌تر می‌کند و به ضرر شرکت‌های کوچک و متوسط است. بازار فرهنگ در ایران سال‌ها به صورت انحصاری در اختیار دولت بوده و باید به بخش خصوصی اعتماد کند که وارد این بازار شود. گردش مالی VODها از سال‌های ۹۵ - ۹۶ چند برابر و به معاونت سیمای صداوسیما نزدیک شده است. رایگان بودن محتوای تلویزیون مصداق قیمت‌گذاری تهاجمی است. رایگان بودن یا تخفیف دادن باعث می‌شود در آینده قیمت بالا برود یا کیفیت سقوط کند.

❖ تعارض منافع: گره کور واگذاری بنگاه‌های دولتی به بخش خصوصی ❖

پایگاه بورس‌سان - ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۱
 ◀ تعارض منافع در حوزه خصوصی سازی

سخنان ابراهیم رئیسی در اولین همایش بین‌المللی خصوصی سازی در اقتصاد ایران واجد نکات مثبتی بود که نشان می‌دهد حداقل برخی از جهت‌گیری‌های کلی دولت مثبت است. با این حال به نظر می‌رسد هنوز به صورت عمیق توجه نشده که تغییر مالکیت نمی‌تواند معجزه کند و بهره‌وری بنگاه را افزایش دهد؛ اما تنها راه افزایش بهره‌وری نیز تغییر مالکیت با هدف بهبود بستر نهادی عملکرد بنگاه است.

فرآیند انتقال مالکیت در دنیا به صورت کلی فرآیند دارای تعارضی است و همیشه این مساله وجود دارد که اعطای یک شرکت به شرکت دیگر می‌تواند مشکل ساز باشد. دلیل اصلی مشکل‌زا بودن انتقال مالکیت آن است که در یک شرکت انواع تعارض منافع‌ها وجود دارد (تعارض منافع سهامداران عمده با خرد، مدیر و سهامدار و...) که با صرف یک تغییر مالکیت لزوماً نمی‌توان تعارض منافع‌ها را حل کرد. این مساله به صورت واضحی در خصوصی سازی‌های متعدد وجود داشته به نحوی که به دلیل تعارض سهامداران عمده با خرد و یا صاحبان جدید کسب و کار با کارکنان قدیمی شرکت اساساً امکان بازگشت شرکت واگذاری شده به اقتصاد را نداده؛ چرا که بالقوه سهامدار جدید می‌توانسته یا به نفع شخص خود فساد کند یا آنکه اسیر حل اختلافات حقوقی گسترده با سایر ذی‌نفعان شود. تجربه روسیه در مورد شرکت‌های نفت و گاز نشان داد که صرف تغییر مالکیت به تنهایی نمی‌تواند مشکلی را حل کند و از طرف دیگر اگر بنگاه خصوصی نیز نباشد عاملی وجود ندارد که تکنولوژی افزایش کارایی بنگاه را افزایش دهد. به همین دلیل تغییر مالکیت و زیرساخت‌های نهادی باید همزمان باشد و نمی‌توان منتظر ماند تا هر یک به نحو کامل انجام شود و سپس اقدام به خصوصی سازی کرد.

[پایگاه بورس‌سان](#)

❖ مدیران بانکها نباید سیاست پولی کشور را تعیین کنند ❖

صابر میرزایی (معاون پژوهش و توسعه مرکز تحول و پیشرفت) - ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۱
 ◀ تعارض منافع در نظام بانکی

صابر میرزایی معاون پژوهش و توسعه مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری، حضور مدیران بانک‌ها در شورای پول و اعتبار یا بانک مرکزی را مصداق بارز تعارض منافع دانست و افزود: در حالت کاریکاتوری به این معنی است که اداره کلانتری یک محل را به جمعی از دزدان آن محل سپرده باشند.

[لینک مشاهده برنامه تصویری](#)

[پایگاه مسیر اقتصاد](#)

❖ تعارض منافع و حملات جانبدارانه به بورس کالا ❖

محمد حسنی سعدی (مدیر روابط عمومی شرکت بورس کالای ایران) - ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در بازار سرمایه

بورس کالا، بستری شفاف برای عرضه و فروش محصولات گوناگون فراهم کرده است. این شفافیت به منزله ایجاد تعارض منافع برای برخی صنایع است و همین تعارض منافع زمینه نارضایتی صنایع و تولیدکنندگان را از بورس کالا فراهم می‌کند. در سایه بسترسازی بورس کالا برای تقابل میان عرضه و تقاضا و همچنین ایجاد بستری شفاف برای معاملات، امتیازات ویژه یا رانتی که در اختیار برخی صنایع یا تولیدکنندگان قرار می‌گیرد، حذف می‌شود. همین حذف رانت نیز به نارضایتی صنایع منتهی خواهد شد. در واقع می‌توان این طور ادعا کرد که بورس کالا بستری برای شفافیت عملکردی صنایع است. در حالی که بسیاری از صنایع در دهه‌های گذشته به فعالیت در فضای غیرشفاف عادت کرده‌اند و در نتیجه این واحدها با ورود معاملات خود به بورس کالا و تقویت شفافیت مخالف هستند. این موضوع موجب می‌شود گروه‌های یادشده از عملکرد بورس کالا، رضایت نداشته باشند و به تخریب فضای موجود دست بزنند. گروه‌های هدف یادشده با تکیه بر امتیازهای ویژه‌ای که در اختیار دارند، اطلاعات غلط به جامعه، نمایندگان مجلس یا سایر سیاست‌گذاران می‌دهند و در ادامه با تکیه بر این آدرس‌دهی غلط، زمینه تداوم رانت‌خواری یا سودآوری خود را فراهم می‌کنند. این آدرس‌دهی غلط حتی به تصمیم‌گیری اشتباه از سوی مسئولان و سیاست‌گذاران منجر خواهد شد.

🔗 روزگار معدن

❖ کریم باقری بر سر دوراهی تعارض منافع: تیم ملی یا پرسپولیس؟ ❖

پایگاه خبرآنلاین - ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۱

◀ تعارض منافع در ورزش

از زمان حضور کریم باقری در تیم ملی حرف و حدیث‌هایی درباره حضور او که همزمان مربی پرسپولیس هم بود به وجود آمد چرا که حضور همزمان او در پرسپولیس و تیم ملی باعث شده تا موضوع تضاد منافع درباره او به گوش برسد. حمید استیلی مدیر تیم ملی کشورمان اسکوچیچ سرمربی تیم ملی اعلام کرده که باقری باید بین پرسپولیس و تیم ملی یک تیم را انتخاب کند. این در حالی است که قرارداد کریم باقری با پرسپولیس در پایان فصل به پایان خواهد رسید و او هنوز نه تنها این قرارداد را تمدید نکرده بلکه موضع مشخصی هم درباره ادامه همکاری یا پایان آن اتخاذ نکرده است. از زمان حضور کریم باقری در تیم ملی برخی صحبت‌ها در خصوص تضاد منافع او برای فعالیت در تیم ملی مطرح شد اما باقری پاسخ قاطعانه‌ای به این مسائل نداد. با این همه باید دید که در نهایت این مربی تصمیم می‌گیرد تا در کدام تیم فعالیت خود را ادامه دهد.

🔗 خبر آنلاین

تحلیل فضای مجازی: چه کسی از چه سیاستی نفع می‌برد؟ سیاست‌گذاری برای عموم یا گروهی خاص

محمد عادلی

یکی از خبرهایی که در هفته گذشته توجهات بسیاری از کاربران را به خود جلب کرد، طرح رتبه‌بندی مدارس غیردولتی بود که بنا به نظر مخالفان سیاستی در راستای تقویت این گونه مدارس و تضعیف مدارس دولتی است. از این رو کاربران در کنار اشاره به مدرسه‌داری و تعارض منافع سیاست‌گذاران حتی خواستار ممانعت از حضور فرزندان آن‌ها در چنین مدرسه‌ای شدند. موافقت مجلس با ماده (۳) طرح دوفوریتی شفافیت قوای سه‌گانه و دستگاه‌های اجرایی نیز یکی از موارد پر مناقشه بود چراکه بنا به تبصره این ماده بسیاری از نقاط پریسک تعارض منافع از شمول قانون خارج شده و عملاً بخشی از این طرح را ناکارآمد کرده است.

عوامل مختلفی بر اولویت‌های سیاست‌گذار و نظام سیاست‌گذاری تأثیرگذار هستند؛ چنانچه تا به حال در مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه [تعارض منافع](#) به عنوان یکی از این عوامل معرفی شده است. می‌توان در وقایع این هفته نیز این موضوع را مشاهده کرد به طوری که سیاست‌های آموزشی جهتی خاص را دنبال می‌کنند و یا طرح شفافیت به گونه‌ای تنظیم و تصویب می‌شود که منافع عده‌ای به خطر نیفتد؛ اما در لایه‌ای پنهان‌تر می‌توان منافع غیرمستقیمی را دید که شاید در وهله اول به نظر نیایند. نمونه آن را می‌توان در مسئله تحصیل فرزندان سیاست‌گذاران در مدارس خصوصی مشاهده کرد که سبب شده است حامدانه یا ناآگاهانه سیاست‌ها به سمت خصوصی‌سازی آموزش پیش رود.

تقویت مدارس خصوصی در اولویت سیاست‌گذاری

به گفته [احمد محمودزاده](#)؛ معاون وزیر آموزش و پرورش، مدارس غیردولتی از سال تحصیلی آینده به سه درجه یک، دو و سه رتبه‌بندی می‌شوند که بنا به آن خانواده‌ها می‌توانند با مراجعه به سامانه‌ای خاص از رتبه هر مدرسه مطلع شده و شهریه متناسب با رتبه هر مدرسه را پرداخت کنند. واکنش منفی کاربران به این موضوع مبتنی بر این بود که چنین اقدامی درست برخلاف [عدالت آموزشی](#) بوده و نوعی سیاست تشویقی در راستای گسترش مدارس خصوصی است. چنانچه کاربری می‌نویسد:

 «وزارت آپ اعلام کرد مدارس غیردولتی از سال آینده درجه‌بندی می‌شوند. این یعنی تبعیض رسمی می‌شود. آپ درجه‌بندی می‌کند، دانش آموز هم بسته به درجه پولداری والدین برود آموزش ببیند. گامی دیگر در کالایی‌سازی و تبعیض در آموزش».

اما فارغ از بحث عدالت آموزشی، عده‌ای دیگر از کاربران تعارض منافع سیاست‌گذاران را دلیل این‌گونه اقدامات می‌دانستند؛ چراکه به گمان آن‌ها مدرسه‌داری برخی مسئولان سبب شده است که جهت‌گیری آموزشی کشور به نفع مدارس خصوصی باشد:

🔗 «تعارض منافع یعنی اینکه کسانی که در جایگاه سیاست‌گذاری و تصمیم‌سازی هستند و در شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی آ.پ نشسته‌اند، مالک مدارس پولی‌اند».

اما کاربران صرفاً به انتقاد نپرداختند و راهکارهایی نیز پیشنهاد داده‌اند. همواره یکی از دلایل بی‌توجهی به مدارس دولتی و تقویت مدارس خصوصی در نظر برخی کارشناسان حضور فرزندان مسئولان در مدارس خصوصی بوده است که سبب شده است، توجه چندانی به وضعیت دانش‌آموزان مدارس دولتی نداشته باشند. بنا به همین نوع استدلال یکی از کاربران چنین پیشنهاد می‌دهد:

🔗 «پیشنهادی برای شروع مسیر عدالت آموزشی: در سال تحصیلی آینده، فرزندان همه مدیران و مسئولین آموزش و پرورش در سراسر کشور باید در مدرسه دولتی تحصیل کنند و ثبت‌نام در مدرسه خصوصی ممنوع شود و در گام بعدی فرزندان همه مدیران دولتی باید چنین باشد».

قانونی برای شفاف‌شدن

در روز چهارشنبه هفته گذشته نمایندگان مجلس با بررسی طرح دوفوریتی [شفافیت قوای سه‌گانه و دستگاه‌های اجرایی](#) و سایر نهادها با ماده (۳) طرح مذکور موافقت کردند. این ماده بیان می‌کند که «مشمولان این قانون از جمله مجمع تشخیص مصلحت نظام (فقط در اجرای اصل ۱۱۲ قانون اساسی در موارد اختلافی مجلس و شورای نگهبان)

هیئت عالی نظارت مجمع تشخیص مصلحت نظام، مجلس شورای اسلامی، هیئت‌وزیران، شوراهای اسلامی شهر و روستا و شوراهای موضوع این قانون موظف‌اند مشروح مذاکرات خود را اعم از صحن و کمیسیون‌های تابع آن‌ها و آرای مأخوذه از اعضا را به تفکیک اسامی موافق، مخالف، ممتنع و کسانی که در رأی‌گیری شرکت نکرده‌اند، حداکثر ظرف یک ماه در پایگاه اطلاع‌رسانی خود با قابلیت خوانش رایانه‌ای منتشر نمایند، مگر در مواردی که به‌موجب قانون اساسی و قوانین مربوط به هر یک از نهادهای مذکور در این قانون، تشکیل جلسه غیرعلنی یا رأی‌گیری مخفی پیش‌بینی شده باشد».

هر چند این خبر به خودی خود می‌توانست خبری خوب باشد اما تبصره این ماده سبب انتقادات بسیاری از سوی کاربران در فضای مجازی شد. چراکه این تبصره اشاره دارد که «در جهت استقلال نظر کارشناسی، آراء مأخوذه از نمایندگان مجلس در خصوص مصوباتی که جنبه صنفی و منطقه‌ای دارد، از شمول این ماده خارج است...». انتقاد کاربران از این رو بود که بسیاری از نقاط پریسک برای شکل‌گیری تعارض منافع را دقیقاً در حوزه مسائل صنفی و منطقه‌ای می‌دانستند:

«یکی از اهداف شفافیت، مدیریت تعارض منافع است. یکی از مصادیق تعارض منافع، منفعت‌های صنفی و منطقه‌ای است.»

«اگره قراره منفعت صنفی و منطقه‌ای شفاف نشه پس دقیقاً چی رو میخوان شفاف کنن.»

مانع‌تراشی برای مهاجرت نخبگان

در [تحلیل فضای مجازی](#) هفته گذشته به این نکته اشاره شد که در برخی موارد انتساب تعارض منافع صرفاً ناشی از بی‌اعتمادی افراد است و در هر سیاستی گمان می‌کنند که منفعت گروهی خاص از سیاست‌گذاران در بین است. گویا این نوع نگاه در بین برخی مسئولین نیز وجود دارد به طوری که در هفته گذشته کیانوش جهانپور؛ سرپرست اسبق مرکز اطلاع‌رسانی وزارت بهداشت دلیل مهاجرت زیاد نخبگان به خصوص پزشکان را ناشی از هزینه پایین آزادسازی مدارک دانشگاهی عنوان کرده و دلیل بالانرفتن این هزینه را تعارض منافع دانسته است، هر چند که وی در ادامه هیچ توضیحی نداد که چه تعارض منافی در این بین وجود داشته و چه کسانی در این بین منتفع می‌شوند:

«تضییع حقوق عامه و منابع عمومی از مسیر ارزان‌فروشی مدرک تحصیلی دانش‌آموختگان و روزآمد و واقعی نشدن تعرفه آزادسازی مدارک چه آگاهانه و از روی تعارض منافع و چه از روی غفلت می‌تواند از مصادیق ترک فعل مسئولان مربوطه بشمار رود. اگر گوش شنوا و چشمان بینایی باشد...»

در مقابل کاربران این انتقاد را وارد می‌کردند که مهاجرت پزشکان و نخبگان دلایل دیگری دارد که حتی با ایجاد موانعی جدید نمی‌توان مانع از آن شد:

«واقعاً فکر کردید با سیاست‌های پیش رو می‌توانید جلوی مهاجرت را بگیرید؟ حتی مدارک ما را ندهید به‌عنوان کارگر کار کردن صدها شرف دارد به بیگاری در اینجا. ما نخبگان ایرانی پدرانمان ذلت‌نپذیرفتند که اکنون با سیاست‌های ناعادلانه شما بپذیریم.»

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۹۵

شماره نود و چهارم - ۲۵ تا ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۱

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

شماره واتساپ خبرنامه: ۰۹۳۳۱۴۴۱۸۲۲

